

Miljödepartementet

charlotta.broman@regeringskansliet.se

linn.akesson@regeringskansliet.se

Stockholm 2021-12-20

**REMISSYTTRANDE;
Naturvårdsverkets rapport Uppdrag att föreslå genomförande av
artikel 22 om bioavfall Europaparlamentets och rådets direktiv
2008/98/EG i den svenska lagstiftningen
(Ert diarienummer M2021/01629)**

Visita är bransch- och arbetsgivarorganisation för den svenska besöksnäringen. Visita samlar ca 5 640 medlemsföretag med runt 8 120 arbetsställen, huvudsakligen hotell, restauranger, caféer, nöjesrestauranger, cateringföretag, konferensanläggningar, spa, campingföretag, vandrarhem, skidanläggningar, nöjes- och djurparker, turistbyråer, museer samt turist- och eventföretag. Visita tecknar branschens kollektivavtal och är en medlemsorganisation i Svenskt Näringsliv. Som branschorganisation hjälper Visita företagen att växa och utvecklas och är besöksnäringens företrädare i politiska frågor.

Visita har tagit del av rubricerad rapport och får härmed inkomma med följande.

YTTRANDE

De föreslagna författningsändringarna

Naturvårdsverkets förslag till författningsändringar avser i huvudsak följande.

Utsortering och separat insamling av avfall

Enligt artikel 22 i ovan nämnt direktiv ska medlemsstaterna säkerställa att bioavfall senast den 31 december 2023 antingen separeras och materialåtervinns vid källan, eller insamlas separat och inte blandas med andra typer av avfall.

Naturvårdsverket har mot bakgrund av detta föreslagit ändringar i avfallsförordningen (2020:614) som innebär att bioavfall ska separeras och hanteras skilt från annat avfall. Detta gäller inte flytande bioavfall som är kommunalt avfall och som inte har genomgått behandling där avfallet uppstod, förutom sådant avfall som utgörs av flytande fett. I första hand ska den ursprungliga avfallsproducenten se till att bioavfallet materialåtervinns. Kommunen ska tillhandahålla ett system för att samla in livsmedel- och köksavfall som är kommunalt avfall och som separerats från annat

avfall. Naturvårdsverket föreslår vidare att det får meddela föreskrifter om undantag, samt i det enskilda fallet ge dispens, från kraven om bl.a. att bioavfall ska separeras och hanteras skilt från annat avfall samt från kravet på kommunen att tillhandahålla relevant system i fråga om avfall där separat insamling inte är genomförbar eller ger fördelar som överväger nackdelarna.

Visitans synpunkter på förslagen

Positivt att krav införs vad gäller bioavfall

Visita är positiva till att krav införs på att bioavfall ska separeras och materialåtervinnas vid källan eller insamlas separat och inte blandas med andra typer av avfall. Besöksnäringen arbetar på att minimera bioavfall och redan idag är det företag inom besöksnäringen som har eller som vill ha separat hantering av bioavfall. Problemet som finns idag är den osäkerhet som föreligger vad gäller rådigheten över detta bioavfall samt kommunernas möjlighet att erbjuda företagen den service som krävs, vilket kommer att utvecklas under avsnittet om behovet av friväljande nedan.

En fråga som dock inte utreds närmre i rapporten är på vilken nivå som kraven om bioavfall kommer att införas i Sverige, vad kraven kommer att innebära i praktiken och härmed ett tydliggörande av vilken belastning/kostnad det kommer att innebära för besöksnäringen. Här är det av helt avgörande vikt att kraven hamnar på en proportionerlig nivå så att det inte ställs alltför höga krav kontra faktisk miljönytta. Naturvårdsverket konstaterar översiktligt följande. *”Förslagen bedöms få stor påverkan på fastighetsägare, butiker, restauranger och storkök. De behöver införa nya rutiner i kök och restaurangdel och det uppstår en ökad arbetsbelastning för personalen på grund av krav på att informera gästerna hur de ska hantera sitt avfall.”* *”Det kan också innebära behov av investeringar för att bygga om avfallsutrymmen och insamlingssystem för att åstadkomma en ändamålsenlig hantering, som till exempel köksavfallsquav till tank. En installation av dessa system innebär en relativt hög engångskostnad, men har även en kostnad för underhåll och service. För mindre verksamheter kan ett separat kärll vara en fullgod lösning.”* Här är det av väsentlig vikt att företagen har stort utrymme att själva utforma sin verksamhet för att uppfylla kraven på bästa möjliga sätt. Som exempel måste det vara tillräckligt att t.ex. informera gäster på en snabbmatsrestaurang att slänga eventuella matrester i rätt avfallsbehållare, det ska inte krävas att verksamheten måste gå igenom samtligt avfall från restaurangen för att se att ingen gäst slängt någonting fel. Det ska inte heller ställas krav på särskilda tekniska lösningar såsom köksavfallsquav till tank då det bl.a. inte passar för alla verksamheter.

Avgörande att frival införs

Som framgår ovan är det av mycket stor vikt att företag har möjlighet att hantera avfallet på ett sätt som är praktiskt genomförbart samt även miljömässigt och ekonomiskt hållbart. För att företagen ska kunna maximera miljönyttan och renheten i olika flöden, kunna få anpassad hantering/hämtningsfrekvens av bioavfallet till hållbar kostnad, kunna minska/samordna transporter samt kunna få statistik över avfallsflödena (vilket är väsentligt för företagens miljöarbete, målsättningar, mätbarhet, etc) är det helt avgörande att nu liggande förslag på införande av frival genomförs snarast.

Naturvårdsverket framför i rapporten att det är svårt att överblicka hur den nya definitionen av kommunalt avfall kommer påverka hanteringen av bioavfallet från bl.a. storköken och restaurangerna. Naturvårdsverkets betonar att branschen har framfört att den mest resurseffektiva och miljömässigt bästa avfallshanteringen förutsätter att det finns en flexibilitet så att företagen även kan anlita privata aktörer. Naturvårdsverket tydliggör härefter att det *”anser att om nuvarande ansvarsfördelning ska ändras på annat sätt än vad som föreslås i Frivalsutredningen, behöver det utredas i särskild ordning och ett helhetsgrepp behöver tas för aktuella avfallsfraktioner.”* Som Visita utläser detta ställningstagande är således de förslag som anges i rapporten villkorade att frival faktiskt införs.

I Naturvårdsverkets rapport anges att föreslagna krav kan i trånga utrymmen *”kräva investeringar för att skapa förutsättningar och plats för utsortering samt separata kärl, så att logistiken flyter på smidigt. Ytan på verksamhetens lokaler kan medföra vissa begränsningar för möjligheten till att införa källsortering av livsmedels- och köksavfall. Ett alternativ för verksamheter kan vara mer frekvent hämtning och tömning av avfallet, vilket i sin tur kan medföra att kostnaden för avfallshanteringen ökar.”* Här tydliggörs frågan om ett av de problem som kommer att uppstå om inte frival införs. Om företag behöver få mer frekvent hämtning av bioavfallet behövs således en anpassad hämtning till rimlig kostnad för företagen. Idag finns det kommuner som inte hämtar bioavfall från verksamheter mer än en gång varannan vecka. Denna hantering blir av flera skäl ogörlig, särskilt under sommarmånaderna, och det skulle inte heller vara varken ekonomiskt eller miljömässigt försvarbart att kräva att företagen t.ex. bygger och driver kylrum till detta bioavfall. Om frival inrättas får företagen möjlighet att få anpassade hämtningar, minskade transporter och viktig statistik.

Trädgårds- och parkavfall

Naturvårdsverket anger i utredningen att trädgårds- och parkavfall som uppstår vid skötsel av grönytor som används för rekreation och fritid, till exempel hotell, kursgårdar, golfklubbar, nöjesfält, företagstomter ska klassificeras som kommunalt avfall, vilket betyder att avfallet – om det inte materialåtervinns vid källan – ska transporteras till en insamlingsplats som kommunen tillhandahåller. Naturvårdsverket fastställer att *”trädgårds- eller parkavfall som uppkommer i den egna verksamheten kan materialåtervinnas vid källan t.ex. genom kompostering, vilket enligt förslaget inte skulle vara tillstånds- eller anmälningspliktigt så länge verksamheten inte bedriver yrkesmässig avfallshantering och mängden avfall inte överskrider gränserna för tillståndsplikt”*, vilket är positivt.

Synpunkter på vissa föreslagna författningsändringar

Naturvårdsverket föreslår i 3 kap. 1 § avfallsförordningen att bioavfall *”ska separeras och hanteras skilt från annat avfall”*. Inom besöksnäringen kommer troligen bioavfall till största delen separeras i köken och vid eventuella avfallsstationer för gäster inne på restauranger, men man kan även tänka sig tillfällen då det skulle vara fördelaktigt att kunna separera bioavfallet från annat avfall vid ett senare tillfälle, såsom tex förpackad mat vid stora evenemang eller vid catering. En utsortering skulle tex kunna ske på en behandlingsanläggning för enklare hantering och renare strömmar. Naturvårdsverket lyfter denna fråga, dock endast vad gäller förpackat livsmedelsavfall från grossister och detaljhandelslokaler, och fastställer att förpackat livsmedel i detaljhandelslokaler inte utgör bioavfall utan i första hand kommunalt blandat avfall/restavfall samt att direktivet inte hindrar att samla in vissa typer av avfall tillsammans. Naturvårdsverket anger härfter att kommunen bör kunna meddela föreskrifter om hur sådant blandat avfall ska samlas in och hanteras. Visita anser att det istället för i kommunala föreskrifter behöver fastställas på nationell nivå att ovan beskriven hantering är möjlig, och även möjlig för besöksnäringen. En nationell reglering skulle öka likvärdigheten och förutsägbarheten i frågan över landet.

Naturvårdsverket föreslår i 3 kap. 1 b § avfallsförordningen att *”I första hand ska den ursprungliga avfallsproducenten [...] se till att bioavfallet materialåtervinns.”* Då det på grund av den nya definitionen av kommunalt avfall råder oklarhet var gränserna för det kommunala ansvaret ska dras råder oklarhet även om aktuella avfallsproducenter har sådan rådighet över bioavfallet att de omfattas av, samt kan uppfylla, kravet i denna paragraf. Naturvårdsverket har i utredningen angett vad gäller ansvarsfrågan att det *”förutsatt att frågorna om vilken aktör som bör ha ansvar för vilket avfall*

omhändertas inom ramen för beredningen av Frivalsutredningen” och att ansvarsfrågan ”innebär en omfattande juridisk analys för att bestämma vilka avfallskoder som ska omfattas samt dialoger med aktörerna för att hantera den svåra gränsdragningsproblematiken.” För kommunalt avfall torde kommunen omfattas av ansvaret att välja behandlingsmetod. Om möjlighet till frival införs säkerställs dock att de företag inom besöksnäringen som så önskar behålla rådigheten över samt materialåtervinna sitt bioavfall kan göra detta. Vidare säkerställs att de företag som redan idag har miljömässigt välfungerande logistikkedjor för att materialåtervinna sitt bioavfall kan fortsätta att göra detta framöver.

I föreslagen 3 kap. 1 d § avfallsförordningen anges att kommunen ska tillhandahålla ett system för att samla in bioavfall som är kommunalt avfall och transportera bort det. Om frival inte skulle införas skulle denna paragraf behöva kompletteras på så sätt att det fastställs att kommunen har ansvar att hämta bioavfall med minst en sådan frekvens att det inte uppstår störningar i aktuella verksamheter samt att kostnaderna för en sådan hämtning måste vara rimliga och proportionerliga. Paragrafen skulle även behöva kompletteras med en skyldighet för kommunen att tillhandahålla relevant statistik till företagen.

I föreslagna 3 kap. 13 och 14 §§ avfallsförordningen anges att Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om undantag från kraven på bl.a. separering och skild hantering i fråga om avfall där separat insamling inte är genomförbar eller inte ger fördelar som överväger nackdelarna enligt 16 §. Enligt denna paragraf ska separat insamling inte anses genomförbar eller inte anses ge fördelar som överväger nackdelarna, om separat insamling inte är tekniskt genomförbar med hänsyn till god praxis för avfallsinsamling, en annan hantering ger ett återvinningsresultat som är jämförbart med det som skulle uppnås vid separat insamling, separat insamling inte ger det bästa miljömässiga resultatet med hänsyn till avfallshanteringens sammanlagda miljöpåverkan, eller separat insamling skulle medföra oskäligen ekonomiska kostnader. Här är det mycket viktigt att Naturvårdsverket meddelar föreskrifter som är proportionerliga och där belastningarna för företagen är rimliga kontra de miljöeffekter som uppnås samt att företag inte förhindras att ha goda miljömässiga lösningar. Vidare bör det inte vara alltför svårt att få dispens om det finns goda skäl härför.

I föreslagen 3 kap. 15 b § avfallsförordningen anges att kommunen får meddela föreskrifter om hanteringen av flytande bioavfall som är kommunalt avfall. Visita motsätter sig att kommunen ska få en sådan föreskriftsmöjlighet då det finns en risk för olika bedömningar i olika kommuner samt risk för att vissa kommuner kommer att införa förbud eller krav på särskild hantering eller anordningar trots att Naturvårdsverket i rapporten har fastställt att förbud mot flytande avfall eller

detaljerad reglering är oproportionerligt. Flytande bioavfall som inte genomgår någon form av behandling är avfallet har uppstått undantas ju från kraven att det ska separeras och hanteras skilt från annat avfall och flytande fett omfattas inte av förslaget undantag. Det har inte framkommit några avgörande skäl för att kommuner bör ges utrymme att reglera flytande bioavfall mer i detalj, utan eventuell vidare reglering av denna fråga bör göras på nationell nivå för att öka likvärdigheten i hanteringen av aktuell fråga över landet.

Särskilt angående belastande kostnader för företagen inom besöksnäringen.

Företagen i besöksnäringen – restauranger, hotell, konferensanläggningar, nöjesparker, nattklubbar, skidanläggningar och campingplatser m.m. – har som bekant drabbats oerhört hårt till följd av coronapandemin och de restriktioner som hittills har införts i samband med denna. Även om pandemin skulle vara över inom kort kommer det dröja år innan företagen inom besöksnäringen har återhämtat sig.

Företagen har ett oerhört stort behov av rimliga förutsättningar för att bedriva sina verksamheter och för att rädda verksamheter och arbetstillfällen. Det är därför av största vikt att ekonomiska och andra belastningar inte införs annat än vad som är absolut nödvändigt.

Med vänlig hälsning

Jonas Siljhammar
VD

Anna Sandborgh
Branschsjurist